

Brussel, 28.10.2020
COM(2020) 687 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
EUROPESE RAAD EN DE RAAD**

over aanvullende COVID-19-responsmaatregelen

1. INLEIDING

Het is inmiddels meer dan acht maanden dat de Wereldgezondheidsorganisatie COVID-19 bestempelde tot een grote volksgezondheidscrisis waarvoor op mondiaal niveau tegenmaatregelen nodig zijn. Europa heeft zich ondertussen ingesteld op deze ongeken­de situatie en het voortouw genomen in de wereldwijde respons. Nu onze Unie met een nieuwe stijging van het aantal gevallen wordt geconfronteerd, zijn de lidstaten beter voorbereid en verloopt hun onderlinge coördinatie beter dan in de eerste maanden van de pandemie. We weten meer over de wijze waarop het coronavirus kan worden ingedamd en de weerslag van de indammingsmaatregelen op ons dagelijks leven kan worden beperkt. Burgers, gezinnen en gemeenschappen in heel Europa lopen echter nog een onge­kend gezondheids- en welzijnsrisico, terwijl de onzekerheid schadelijk is voor onze maatschappijen en economieën. In de afgelopen weken is een alarmerende verspreiding van het virus over heel Europa waargenomen en moesten er nieuwe maatregelen worden genomen. Nu de gezondheidsstelsels opnieuw onder druk staan, moeten de inspanningen om de situatie het hoofd te bieden, mensenlevens te redden en de bestaansmogelijkheden van de burgers veilig te stellen, worden opgevoerd.

Sinds de uitbraak van de pandemie is de samenwerking tussen de lidstaten verbeterd. Deze blijft van essentieel belang voor een doeltreffende aanpak van de bedreigingen waarmee we worden geconfronteerd. Unilaterale en ongecoördineerde actie ondermijnt het effect van de EU-respons en schaadt het vertrouwen van de burgers. **De versoepeling van de maatregelen in de zomermaanden ging niet altijd gepaard met stappen om voldoende responscapaciteit op te bouwen. Dit betekent dat er thans dringend stappen moeten worden gezet op nationaal en op EU-niveau: krachtigere maatregelen nu kunnen zich de komende maanden op menselijk en economisch vlak uitbetalen.**

Vanaf het begin van de pandemie heeft de Commissie de lidstaten onvermoeibaar hulp geboden. Zij heeft onder meer maatregelen genomen om de stroom van essentiële goederen en diensten op gang te helpen houden, de onder druk staande nationale gezondheidszorg ondersteuning te verlenen, het vrij verkeer van personen en het grensoverschrijdend verkeer te faciliteren en de paraatheid te vergroten. Mede via samenwerking met de EU-agentschappen heeft de EU haar operationele respons¹ kunnen opbouwen. Bestrijding van het virus en ondersteuning van de economie gaan hand in hand en moeten rekening houden met de begrijpelijke zorgen en “moeheid” van de burger. Het is van essentieel belang om door te gaan op de ingeslagen weg en de inspanningen nog verder op te voeren totdat er betrouwbare behandelingen en/of vaccins op grote schaal beschikbaar zijn en ingezet worden.

In oktober heeft de Europese Raad gewezen op de noodzaak van nauwere samenwerking “om te blijven inzetten op algemene coördinatie, op basis van de beste beschikbare wetenschappelijke kennis, met name wat betreft quarantainevoorschriften, grensoverschrijdend contactonderzoek, teststrategieën, de gezamenlijke beoordeling van testmethodes, de wederzijdse erkenning van tests en de tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU”². Ook de burgers zijn sterk voorstander van een krachtige rol van de EU

¹ Zie de mededeling over de kortetermijnparaatheid van de EU op gezondheidsgebied voor COVID- 19-uitbraken, COM(2020) 318 van 15 juli 2020.

² Conclusies van de Europese Raad van 16 oktober 2020, EUCO 15/20.

op dit gebied³. **In deze mededeling wordt ingegaan op de volgende essentiële stappen om de EU-respons kracht bij te zetten.**

2. VOLGENDE FASE IN DE EU-RESPONSMAATREGELEN

2.1. Zorgen voor een vlotte informatiestroom om weloverwogen besluitvorming mogelijk te maken

Burgers, beleidsmakers en bedrijven zijn voor het nemen van goede beslissingen aangewezen op de informatie waarover zij beschikken. Daarom is het van cruciaal belang dat de kwaliteit van die gegevens gewaarborgd is en dat deze tijdig beschikbaar zijn.

Voor een goed overzicht van de stand van zaken rond de verspreiding van het coronavirus op regionaal en nationaal niveau zijn actuele, nauwkeurige, omvattende en onderling vergelijkbare epidemiologische gegevens van essentieel belang. In de komende maanden is cijfermatige en kwaliteitsinformatie over tests, contactonderzoek en de surveillance van de volksgezondheid cruciaal. Het delen van gegevens op het COVID-19-gegevensplatform van de EU moet de norm worden: op dit moment wisselen slechts vijf lidstaten informatie uit via dit platform. Een nieuw portaal voor verscherpte surveillance zal fungeren als onlinetoegangspunt voor alle essentiële activiteiten.

Het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) vervult een spilfunctie in de gegevensstroom en moet over de vereiste informatie beschikken. Het moet de situatie kunnen volgen op basis van gegevens die overeenkomstig gemeenschappelijke EU-definities zijn verzameld, zodat het vroege signalen beter kan detecteren en nauwkeurigere risicobeoordelingen en een gerichtere respons kan ondersteunen. Volgende maand zal de Commissie voorstellen doen om het kader op EU-niveau voor de bescherming van de gezondheid op langere termijn te verbeteren, maar **de lidstaten moeten nu alvast hun gegevens meer op een gemeenschappelijke basis gaan delen** en zorgen voor een versterkt en geïntegreerd surveillancesysteem in de gehele EU. Deze gegevens zouden niet alleen betrekking moeten hebben op de pandemie zelf, maar ook op bijvoorbeeld de economische situatie en de gezondheidszorgstelsels (beschikbaarheid van ziekenhuisbedden, tekorten aan medicijnen). Het delen van kennis over de effecten van de verschillende behandelingen is ook van essentieel belang voor zowel de doeltreffendheid als de doelmatigheid van de respons. De Commissie moet in nauwe samenwerking met het ECDC de discussie tussen epidemiologen en andere deskundigen op EU-niveau faciliteren met het oog op de coördinatie van de nationale benaderingen en de uitwisseling van beste praktijken. Ook zullen de mogelijkheden worden verkend om bestaande netwerken te gebruiken of een nieuw platform op te zetten.

Instrumenten om de EU-steun terecht te laten komen waar deze het hardst nodig is, worden zo beter benut. Door bijvoorbeeld de beschikbare intensive-carebedden nauwkeurig in kaart te brengen, kunnen patiënten of medische teams worden overgebracht van de ene naar de andere lidstaat, waarvoor 220 miljoen EUR beschikbaar is in het kader van een al bestaande mobiliteitsactie.

³ Volgens de Standard Eurobarometer 93 (oktober 2020) vertrouwt 62 % van de mensen erop dat de EU de juiste beslissingen zal nemen in de bestrijding van pandemie.

Vervolgstappen:

- *De lidstaten moeten het ECDC en de Commissie alle relevante gegevens op basis van gemeenschappelijke criteria verstrekken.*
- *Uiterlijk in april 2021 moet een geüpgraded ECDC-portaal alle kerngegevens bevatten.*

2.2. Doeltreffende sneltests

Tests in combinatie met contactonderzoek en een doeltreffende isolatie vormen een van de belangrijkste instrumenten om de verspreiding van het coronavirus af te remmen. Nauwkeurige, grootschalige tests vormen de beste grondslag voor de besluitvorming op het gebied van de gezondheidszorg. Sneltests zorgen ervoor dat de primaire werkzaamheden van het personeel in ziekenhuizen en zorginstellingen zo min mogelijk in het gedrang komen en dat in epicentra als universiteiten snel actie kan worden ondernomen. Onder bepaalde omstandigheden kan het reizen erdoor worden vergemakkelijkt. De Commissie heeft de **ontwikkeling van betrouwbare tests en snelle antigeentests en op de uitwerking van nationale teststrategieën**⁴ steeds gestimuleerd. Gezien de huidige tekorten aan testcapaciteit en de nieuwe stijging van het aantal besmettingen is verdere actie onontbeerlijk.

Er bestaan inmiddels twee verschillende COVID-19-tests. De “Reverse Transcriptase - Polymerase Chain Reaction”-tests worden beschouwd als de “gouden standaard” vanwege de nauwkeurigheid ervan, maar ze kosten tijd en ze maken gebruik van diverse reagentia, waardoor aan de vraagzijde knelpunten kunnen ontstaan. Snelle antigeentests⁵ vormen een nieuwe generatie van snellere en goedkopere COVID-19-tests waarbij de uitslag vaak binnen 30 minuten bekend is. Ze verschijnen al op de markt en de lidstaten verkennen op dit moment de mogelijkheden om ze op grotere schaal in te zetten. Hoewel de meeste besmettingsgevallen er snel, goedkoop en vroeg mee kunnen worden opgespoord, worden ze als veel minder gevoelig gezien. Dit duidt erop dat ze met beleid moeten worden gebruikt: ze kunnen bij uitstek nuttig zijn in gevallen waarin op afgelegen locaties een COVID-19-uitbraak wordt vermoed, of bij onderzoek naar uitbraken in centra waar mensen verblijven, zoals verzorgingsinstellingen, of wanneer er een grote besmetting plaatsvindt in een gemeenschap.

Vandaag komt de Commissie met een **aanbeveling over COVID-19-teststrategieën, waaronder die voor het gebruik van snelle antigeentests**, om doeltreffende tests te bevorderen. De aanbeveling beschrijft de essentiële elementen van nationale, regionale en lokale teststrategieën: de reikwijdte van COVID-19-teststrategieën, de groepen die prioriteit zouden moeten krijgen bij capaciteitsproblemen, en kernpunten met betrekking tot testcapaciteit en middelen. De EU moet deze nationale strategieën – die de lidstaten aan elkaar meedelen zodat zij van elkaar kunnen leren en lacunes in kaart kunnen brengen – monitoren op basis van actuele, nauwkeurige en onderling vergelijkbare gegevens op nationaal, op regionaal en op lokaal niveau. In de aanbeveling wordt ook geadviseerd om vaart te zetten achter de selectie en inzet van snelle en betrouwbare antigeentests.

Om te beginnen maakt de Commissie thans **in het kader van het instrument voor noodhulp 100 miljoen EUR vrij voor de rechtstreekse inkoop van snelle antigeentests die aan de lidstaten worden geleverd** op basis van duidelijke criteria voor welomschreven behoeften op nationaal niveau en op basis van strenge kwaliteitscriteria. Tegelijk lanceert de Commissie

⁴ Mededeling van de Commissie – Richtsnoeren betreffende diagnostische in-vitrotests voor COVID-19 en hun prestaties, C(2020) 2391 van 15.4.2020.

⁵ Snelle antigeentests zijn immunoassays waarmee de aanwezigheid van een viraal antigeen wordt opgespoord.

ook een **gezamenlijke inkoop** zodat de lidstaten via een tweede kanaal aan deze veelbelovende tests kunnen komen.

Tests spelen een belangrijke rol bij het vergemakkelijken van het vrij verkeer in de EU. Sommige lidstaten stellen de eis dat vooraf moet worden getest, maar daaraan kan alleen worden voldaan als andere lidstaten in staat zijn om dergelijke tests te doen. Reizigers die niet aan een test kunnen komen, bijvoorbeeld omdat er in de lidstaat van vertrek geen testcapaciteit is voorzien voor asymptomatische reizigers, moeten na aankomst een test kunnen ondergaan⁶. De wederzijdse erkenning van tests, ongeacht het type, is van essentieel belang. Als voor een activiteit een negatieve COVID-19-test vereist is of aanbevolen wordt, dan kan daaraan alleen worden voldaan indien dergelijke tests beschikbaar zijn en voldoen aan overeengekomen, toereikende minimumnormen die als valide worden aanvaard. Als een lidstaat eist of aanbeveelt dat vóór de reis een test wordt ondergaan, kan er zonder een dergelijke wederzijdse erkenning een ernstige belemmering ontstaan (zie punt 2.6). Zoals aangegeven in de aanbeveling van de Raad betreffende een gecoördineerde benadering van de beperking van het vrije verkeer, moeten de lidstaten nauwer samenwerken rond verschillende testaspecten, waaronder de verificatie van testcertificaten, en daarbij rekening houden met onderzoek en advies van epidemiologisch deskundigen en met beste praktijken. Grensoverschrijdende samenwerking rond testen (bv. bij de verwerking in laboratoria) is één manier om capaciteitstekorten op te vangen.

Vervolgstappen:

- *De Commissie maakt uit het instrument voor noodhulp 100 miljoen EUR vrij voor de rechtstreekse inkoop van snelle antigeentests en een zo snel mogelijke verdeling ervan onder de lidstaten op basis van een welomschreven toewijzingsstrategie.*
- *De Commissie zal een gezamenlijke inkoop starten om snelle antigeentests beschikbaar te stellen, en roept alle lidstaten op eraan deel te nemen.*
- *Nationale teststrategieën moeten uiterlijk medio november worden ingediend. De analyse ervan moet uiterlijk eind november zijn afgerond.*

2.3. Volop gebruikmaken van apps voor contactonderzoek

Contactonderzoek is een van de voornaamste middelen om verspreiding van het virus te voorkomen en de besmettingsketen te doorbreken. Met de stijging van de infectiecijfers wordt regulier contactonderzoek echter steeds moeilijker. **Apps voor contactonderzoek en waarschuwingsapps kunnen een groot verschil maken omdat met digitale technologie sneller waarschuwingen kunnen worden verzonden.** Deze apps waarschuwen gebruikers indien ze een bepaalde tijd in de buurt zijn geweest van iemand die een positieve COVID-19-testuitslag meldt. Wel moet erop worden gelet dat de gegevensbeschermings- en privacyregels volledig in acht worden genomen. De ontwikkeling van tal van nationale apps die thans in 19 lidstaten zijn gelanceerd en door 50 miljoen Europeanen zijn gedownload, is ondersteund met een EU-toolbox⁷. Dit is een goed begin, maar er moet nog meer gebeuren, willen de apps een

⁶ Aanbeveling 2020/1475 van de Raad van 13 oktober 2020 betreffende een gecoördineerde benadering van de beperking van het vrije verkeer in reactie op de COVID-19-pandemie, punt 17.

⁷ Gemeenschappelijke EU-toolbox voor de lidstaten – Mobiele applicaties ter ondersteuning van contactonderzoek in de strijd van de EU tegen COVID-19, e-gezondheidsnetwerk, 15 april 2020. https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

belangrijke rol spelen bij de indamming van het virus. **Alle lidstaten moeten over een app beschikken** en op nationaal en EU-niveau moet een nieuwe communicatie-inspanning worden geleverd om het gebruik van deze apps te bevorderen.

Op verzoek van de lidstaten heeft de Commissie onlangs ook een oplossing gelanceerd voor het koppelen van nationale apps in de gehele EU via een “Europese federatieve gatewaydienst”. Drie nationale apps (Duitsland, Ierland en Italië) zijn nu via deze dienst met elkaar verbonden. De komende dagen komen daar naar verwachting nog vijf lidstaten bij. Concreet betekent dit dat bijvoorbeeld iemand met de Duitse app een waarschuwing kan krijgen als deze persoon contact heeft gehad met iemand die een positieve COVID-19-testuitslag heeft gemeld via de Italiaanse app. Nog eens zestien lidstaten willen zich daar uiterlijk eind november bij aansluiten. **De Commissie staat klaar om de lidstaten op alle mogelijke manieren te helpen bij de ontwikkeling en uitrol van nationale apps voor contactonderzoek en deze via de gateway met elkaar te verbinden.**

Vervolgstappen:

- *De Commissie zal de lidstaten helpen bij de ontwikkeling van nationale apps voor contactonderzoek en bij de aansluiting ervan op de Europese federatieve gatewaydienst.*
- *Alle lidstaten moeten doeltreffende en compatibele apps opzetten zodat een EU-breed systeem mogelijk wordt.*

2.4. Doeltreffende vaccinatie

Er kan alleen een einde aan de crisis komen als er een doeltreffend vaccin wordt ontwikkeld en ingekocht. In het kader van de EU-strategie voor COVID- 19-vaccins voert de Commissie onderhandelingen met vaccinproducenten en sluit zij alvast inkoopovereenkomsten met hen om de toegang tot **veelbelovende kandidaat-vaccins die veilig en doeltreffend blijken, zo vroeg mogelijk** en tegen de beste voorwaarden veilig te stellen. Tot dusver zijn er contracten met vooruitbetalingen van 1,02 miljard EUR getekend. Met drie ondernemingen zijn de verkennende gesprekken afgesloten. Daarbij gaat het om nog eens 1,45 miljard EUR aan vooruitbetalingen.

Er is geen garantie dat een kandidaat-vaccin de eindstreep haalt. Daarom is een brede portefeuille van vaccinproducenten nodig. **De portefeuille wordt constant geëvalueerd naarmate de ontwikkeling van vaccins vordert.** Daarvoor is ook aanvullende financiering van de lidstaten in het kader van het instrument voor noodhulp nodig⁸. Daarnaast wordt thans een netwerk opgezet voor kleinere ontwikkelaars van veelbelovende vaccins⁹. Ook heeft de EU met de Covax-faciliteit het voortouw genomen bij de mondiale inspanningen om iedereen een eerlijke en billijke toegang tot vaccins te bieden en de wereldwijde inzet ervan als mondiale collectieve goederen te bevorderen¹⁰.

Er worden geen levens gered door vaccins, maar door vaccinatie. De beschikbaarheid van vaccins alleen is niet voldoende. Ze moeten ook zo goed mogelijk worden verspreid en ingezet. Op 15 oktober 2020 heeft de Commissie de belangrijkste stappen geschetst die de

⁸ Het instrument voor noodhulp is als financieringspoot van het gezamenlijke Europese stappenplan voor de opheffing van de COVID- 19-inperkingsmaatregelen ingezet om de lidstaten te helpen bij het verzachten van de onmiddellijke gevolgen van de pandemie en om te anticiperen op de behoeften in de exit- en herstelfase.

⁹ Het is de bedoeling dat het vóór eind 2020 wordt opgezet en gefinancierd in het kader van Horizon 2020.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1694

lidstaten moeten zetten om paraat te zijn¹¹. Zo moet alle uitrusting en infrastructuur in gereedheid worden gebracht voor de immunisatie en moet duidelijk worden bepaald welke groepen voorrang krijgen. De lidstaten werden opgeroepen **nationale strategieën in te voeren om volledig klaar te zijn voor vaccinatie**, en te bepalen welke aanpak moet worden gevolgd bij de uitrol ervan onder de bevolking.

Deze werkzaamheden moeten zoveel mogelijk op gecoördineerde wijze worden voortgezet en uitgevoerd. De Commissie zal een gemeenschappelijk rapportagekader opzetten dat de lidstaten de mogelijkheid biedt om samen te werken en van elkaar te leren. Het ECDC zal uiterlijk eind oktober 2020 een eerste overzicht samenstellen van de nationale vaccinatieplannen, zodat lessen kunnen worden getrokken en ervaringen kunnen worden gedeeld. Op een “testdag” zullen de strategie- en uitrolplannen aan een stresstest worden onderworpen.

Ook moeten de burgers weten dat vaccins veilig zijn. Daarvoor zijn robuuste gegevens, strenge controles en een volledige transparantie vereist. Naast het robuuste toelatingsproces is bij de uitrol van de vaccins een permanente observatie nodig, met een real-time-beoordeling van de effecten van de vaccins zodra de massavaccinatie van start gaat. Het Europees Geneesmiddelenbureau gaat over de toelating ervan. De Commissie zal een platform voor post-toelatingsstudies over de veiligheid, doeltreffendheid en gevolgen van vaccinatie steunen.

Naarmate de ontwikkeling en inzet van vaccins vordert, zullen andere problemen rijzen die om een zekere coördinatie en samenwerking tussen de lidstaten op EU-niveau vragen, zoals het gebruik van het inentingsbewijs van de burger.

Vervolgstappen:

- *Conclusies trekken uit het eerste overzicht van de nationale inentingsplannen in november.*
- *Oprichting van een platform in het kader van de monitoringstrategie voor de doeltreffendheid van vaccinstrategieën bij de uitrol ervan.*

2.5. Doeltreffende communicatie met de burgers

Een doeltreffende communicatie is een cruciaal onderdeel van elke reactie op een volksgezondheids crisis. De bestrijding van de pandemie staat of valt met draagvlak in de gemeenschap, individueel gedrag en de naleving van de aanbevelingen van de overheid. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat er voortdurend met de burger wordt gecommuniceerd over epidemiologische ontwikkelingen en mogelijke beperkende maatregelen, die consistent en duidelijk moeten zijn om de naleving ervan te bevorderen.

Dit is des te belangrijker omdat valse en misleidende informatie rond blijft gaan en er gevaar bestaat dat er “pandemioeheid” optreedt en de bereidheid om voorzorgsmaatregelen in acht te nemen, zoals het bewaren van fysieke afstand en het beperken van sociale interactie, afneemt. Er mag geen moeite worden geschuwd om de meest kwetsbare bevolkingsgroepen en degenen die de ziekte waarschijnlijk het meest zullen verspreiden door sociale interactie, te bereiken met gerichte communicatie. Deze moet duidelijk, consistent en actueel zijn. In dit

¹¹ Mededeling over de voorbereiding van COVID-19-vaccinatiestrategieën en inzet van COVID-19-vaccins, COM(2020) 680 van 15 oktober 2020.

verband moet speciale aandacht uitgaan naar de sociale media. Met name op het gebied van vaccinaties moeten de overheden meer actie ondernemen om misinformatie – een van de belangrijkste redenen waarom mensen terughoudend zijn – tegen te gaan en de respons op desinformatie te coördineren.

Vervolgstappen:

- *Alle lidstaten moeten opnieuw communicatiecampagnes gaan voeren die zijn afgestemd op de huidige situatie.*

2.6. Veiligstellen van essentiële goederen

Sinds het begin van de uitbraak steunt de EU fabrikanten om ervoor te zorgen dat essentiële geneesmiddelen en medische uitrusting die nodig zijn in de strijd tegen COVID-19, beschikbaar zijn. Zo wordt er gezamenlijk ingekocht en worden er strategische medische voorraden van essentiële goederen aangelegd. De grote gezamenlijke raamcontracten voor de inkoop ervan bieden ondersteuning voor de paraatheidsinspanningen van de lidstaten. In geval van nood wordt in de geest van Europese solidariteit zowel uit de rescEU-reserve van medische uitrusting als in het kader van het instrument voor noodhulp uitrusting als ventilatoren, maskers en geneesmiddelen als remdesivir geleverd aan de lidstaten die deze het dringendst nodig hebben. Een doelmatige verdeling in een open eengemaakte markt draagt in belangrijke mate bij tot een doeltreffende levering van essentiële medische goederen. De Commissie houdt de situatie nauwlettend in het oog en zal snel reageren op onevenredige, de collectieve inspanning ondermijnende, unilaterale beperkingen ten aanzien van deze en andere soorten goederen.

Open gezamenlijke inkoop (waar de deelnemende lidstaten en andere landen bestellingen kunnen opgeven)

PRODUCT	BESCHIKBAAR SINDS	VOLUME (OVER EEN PERIODE VAN 12 MAANDEN)	MAXIMAAL BUDGET
 HANDSCHOENEN EN OVERALLS	April (handschoenen)	Enkele miljoenen	97 miljoen EUR
	Mei (overalls)		
 BESCHERMINGS-MIDDELEN VOOR DE OGEN EN LUCHTWEGEN	April	20 miljoen veiligheidsbrillen	1,4 miljard EUR
		12 miljoen gelaats-schermen	
		37 miljoen FFP2-maskers	
		26 miljoen FFP3-maskers	
		301 miljoen chirurgische maskers	

	VENTILATOREN	April	110 000 stuks	1,4 miljard EUR
	LABORATORIUM-BENODIGDHEDEN	Mei	30 verschillende partijen	192 miljoen EUR
	OP DE INTENSIVE CARE GEBRUIKTE GENEESMIDDELEN	Oktober (contracten worden getekend)	21 geneesmiddelen in 45 presentaties, meer dan 103 miljoen flacons	543 miljoen EUR
	REMDESIVIR (VEKLURY)	Oktober	Meer dan 500 000 behandelingen	3,4 miljard EUR

Evenals voor de tests (zie hierboven) **vindt er ook een nieuwe gezamenlijke inkoop plaats voor medische uitrusting** voor vaccinaties (vaccindragers, afvalcontainers, injectiemiddelen, ontsmettingsmiddelen, persoonlijke beschermingsmiddelen en anesthesisch materiaal).

De EU heeft steeds steun verleend aan projecten voor de industriële omschakeling van productiecapaciteit waarmee met spoed kan worden voorzien in de toegenomen behoeften in de lidstaten. De lidstaten wordt verzocht de productiecapaciteit voor essentiële medische goederen te monitoren en flexibele productiemogelijkheden op hun grondgebied in kaart te brengen. Tegelijk heeft de EU een leidende rol vervuld bij internationale inspanningen – in de G20 en bilateraal – om kritieke aanvoerlijnen open te houden en onderbrekingen te voorkomen. De volgende stap is dat de EU zal ijveren voor **het handels- en gezondheidsinitiatief van de Wereldhandelsorganisatie** om met nieuwe acties en verbintenissen te komen die ervoor zorgen dat goederen voor de gezondheidszorg onbelemmerd de grens kunnen blijven passeren.

Eén stap is in dit verband al gezet: de markt is ondersteund met een **verlaging van de douanerechten en de belasting over de toegevoegde waarde (btw)**. De Commissie heeft verzoeken van de lidstaten om tijdelijk geen douanerechten en btw te heffen op de invoer van medische hulpmiddelen uit landen buiten de EU, gehonoreerd. Zij heeft een indicatieve lijst van goederen opgesteld, zoals persoonlijke beschermingsmiddelen, testkits, ventilatoren en essentiële geneesmiddelen. **Deze maatregel wordt verlengd tot en met april 2021.**

Ook is er ruimte voor een verdere aanpassing van het btw-kader die ervoor moet zorgen dat COVID-19-vaccins en -tests betaalbaarder worden voor gezondheidsdiensten en de burger. Daarom stelt de Commissie voor om de regels tijdelijk aan te passen en **een verlaagd btw-tarief of btw-vrijstellingen voor COVID-19-testkits toe te passen en om de lidstaten toe te staan een nultarief toe te kennen voor COVID-19-vaccins.**

Vervolgstappen:

- *Doorgaan met de nieuwe gezamenlijke inkoop van vaccinatie-uitrusting.*
- *Schorsing van douanerechten en btw op ingevoerde medische uitrusting tot en met eind april 2021.*
- *De Commissie roept de Raad op het voorstel inzake vrijstellingen voor testkits en vaccins snel aan te nemen.*

2.7 Faciliteren van veilig reizen

Vrij verkeer binnen de EU en het Schengengebied zonder binnengrenzen zijn belangrijke resultaten van de Europese integratie. In de ergste perioden van de eerste golf van de pandemie hebben veel nationale en lokale overheden reisbeperkingen op lokaal of regionaal niveau toegepast en controles aan de EU-binnengrenzen heringevoerd, waarbij alleen essentiële reizen werden toegestaan. Met de verbetering van de situatie werden de controles op het vrij verkeer binnen en tussen de lidstaten opgeheven en openden de meeste lidstaten hun grenzen ook voor niet-essentiële reizen. Dankzij de sindsdien verbeterde coördinatie van maatregelen voor het personenverkeer in de EU is de behoefte aan grenscontroles verder verminderd. Daarom moeten de resterende COVID-19-gerelateerde controlemaatregelen voor de binnengrenzen ook worden opgeheven.

Niettemin verplichten de meeste lidstaten reizigers uit andere lidstaten om in quarantaine te gaan of een test te ondergaan vóór of bij binnenkomst op hun grondgebied, waarbij de eisen afhangen van de epidemiologische situatie. Hoewel dergelijke beperkingen te verdedigen zijn om redenen van de volksgezondheid, **moeten ze wel evenredig zijn en mogen ze de jure of de facto¹² niet discrimineren tussen burgers uit verschillende lidstaten.** Daarnaast is een lappendeken van verschillende regels ontstaan, met beperkingen die uiteenlopen ten aanzien van de regio waarvoor ze gelden, als ten aanzien van de eisen die gelden bij binnenkomst (zoals de duur van de quarantaine en de rol van tests). Deze verwarrende situatie was schadelijk voor de Europese economie en deed afbreuk aan de uitoefening door de burgers van hun recht op vrij verkeer. Om die reden heeft de Commissie voorstellen gedaan voor een meer gecoördineerde aanpak¹³. De Raad heeft een aanbeveling¹⁴ vastgesteld met een aantal belangrijke stappen voor het scheppen van meer duidelijkheid en consistentie bij de classificatie van regio's op basis van hun risiconiveau. Het ECDC is ook gestart met de publicatie van de gemeenschappelijke kaart, die als basis moet dienen voor de risicobeoordelingen van de lidstaten¹⁵. De lidstaten moeten deze regelingen nu implementeren om burgers en bedrijven duidelijkheid en voorspelbaarheid te bieden, en de EU moet doorgaan met haar werkzaamheden om de verschillende maatregelen qua aard en omvang nauwer op elkaar af te stemmen met een gemeenschappelijke aanpak.

Met de verslechtering van de epidemiologische situatie is het van cruciaal belang dat veilig reizen om beroepsredenen en om dwingende familieredenen mogelijk blijft. Er moet worden gezorgd voor een consistente uitvoering van de lijst van essentiële reizigers die zijn vrijgesteld van quarantaine-eisen. Dit heeft belangrijke economische en persoonlijke gevolgen, en we moeten ervoor zorgen dat onze economie kan blijven draaien ondanks de aanscherping van de beperkingen op niet-essentiële verplaatsingen om de verspreiding van COVID-19 af te remmen. De Commissie blijft de situatie nauwlettend volgen.

Testprotocol voor reizigers

Het ECDC en het Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA) werken samen aan testrichtsnoeren die de volksgezondheidsautoriteiten,

¹² Zo kan *de-factodiscriminatie* zich voordoen als de wederzijdse erkenning van tests niet gewaarborgd is in het kader van een testvereiste.

¹³ Voorstel voor een aanbeveling van de Raad van 4 september 2020, COM(2020) 499.

¹⁴ Aanbeveling 2020/1475 van de Raad van 13 oktober 2020 betreffende een gecoördineerde benadering van de beperking van het vrije verkeer in reactie op de COVID-19-pandemie.

¹⁵ Te vinden op: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/situation-updates/weekly-maps-coordinated-restriction-free-movement>

luchtvaartmaatschappijen en luchthavens kunnen volgen om een **veilige aankomst van passagiers** te waarborgen¹⁶. Dit werk wordt thans, met volledige betrokkenheid van de nationale autoriteiten, samengebracht in een EU-testprotocol voor de gezondheidsveiligheid. Dit zou betekenen dat voor tests gemeenschappelijke regels kunnen worden toegepast die bijvoorbeeld betrekking hebben op het moment waarop wordt getest (vóór vertrek of bij aankomst), het bewijs van een in een andere lidstaat uitgevoerde test, de doelgroepen, en de op luchthavens benodigde middelen en infrastructuur, en die kunnen worden uitgebreid tot andere potentiële locaties. Daarbij moet steeds rekening worden gehouden met het dwingend criterium van evenredigheid¹⁷.

Consistente quarantaineregels

De ontwikkeling van teststrategieën op basis van gevalideerde technologieën en beschikbare capaciteiten moet ook bepalend zijn voor een **EU-quarantainebeleid**. Op dit moment is een breed scala van maatregelen van toepassing omdat de lidstaten de gevolgen voor de gezondheid, de vrijheidsbeperkingen en de kans dat de regels worden nageleefd, op uiteenlopende wijze beoordelen. Zo hebben sommige quarantainemaatregelen geen bindend karakter, andere wel, houden ze daarbij soms rekening met tests en loopt de voorgeschreven duur van de isolatie of quarantaine uiteen van 7 tot 14 dagen. De Commissie heeft het ECDC verzocht om wetenschappelijke quarantainerichtsnoeren te geven, die als richtpunt kunnen dienen voor een samen met de lidstaten uit te werken gemeenschappelijke en evenredige Europese aanpak.

Gemeenschappelijk reisformulier

Reisformulieren (Passenger Locator Forms) zijn voor de lidstaten een nuttig hulpmiddel voor de beoordeling van risico's bij de aankomst van passagiers en voor contactonderzoek. De Raad is overeengekomen dat moet worden toegewerkt naar een **gemeenschappelijk Europees reisformulier in digitale vorm**, dat zou bijdragen tot een snelle verwerking van de informatie en tot een verbetering van de uitwisseling van gegevens tussen de lidstaten. Sinds juli wordt gewerkt aan de ontwikkeling van deze aanpak¹⁸, die moet leiden tot een gemeenschappelijk systeem. Daarbij moeten de gegevensbeschermingsvereisten onverkort worden nageleefd. Elke EU-lidstaat krijgt alleen toegang tot zijn eigen nationale gegevens, en de uitwisseling van persoonsgegevens voor contactonderzoek vindt plaats via bestaande kanalen. Met een pilot volgende maand kunnen de lidstaten zich voorbereiden op de toepassing van het EU-reisformulier en kan het pad worden geëffend voor de lancering ervan in december.

Re-open EU

Het wordt met de dag moeilijker om een reis te plannen en te maken in Europa. De burgers hebben duidelijke informatie nodig om de risico's en kosten zoveel mogelijk te beperken. Medio juni heeft de Commissie de **onlinetool Re-open EU** gelanceerd om actuele en

¹⁶ Daarbij dient het protocol voor de bescherming van de gezondheid in de luchtvaart dat in mei 2020 is opgesteld door het EASA en het ECDC, als grondslag. In het kader van het Gezamenlijk Optreden EU Healthy Gateways is ook gewerkt aan een gemeenschappelijke teststrategie voor reizigers op internationale luchthavens in de EU.

¹⁷ Zo is er een aanzienlijk verschil tussen de relatieve kosten en baten van sneltests op een luchthaven of in een haven tijdens de wachttijd vóór het boarden en sneltests voor het wegvervoer bij een grensovergang.

¹⁸ Mededeling over de kortetermijnparaatheid van de EU op gezondheidsgebied voor COVID- 19-uitbraken, COM(2020) 318 van 15 juli 2020; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication_-_short-term_eu_health_preparedness.pdf

nauwkeurige informatie over de gezondheidsmaatregelen en reisbeperkingen in alle lidstaten te geven. Sinds de lancering ervan hebben al bijna 7 miljoen bezoekers er gebruik van gemaakt. De tool kan uitgroeien tot dé plek voor informatie over gezondheidsmaatregelen en reismogelijkheden in de EU als de informatiestroom vanuit de lidstaten naar het ECDC geen hiaten meer vertoont.

Tools als Re-open EU zijn van cruciaal belang voor burgers die veilig en gezond willen reizen, en voor de ondersteuning van de economie. Toerisme is goed voor zo'n 10 % van het bbp van de EU. Voor sommige lidstaten is het zelfs rond de 25 % van het bbp. Er wordt gewerkt aan een mobiele Re-open EU-app, die de komende weken wordt gelanceerd. De tool is uiteraard minder handig als informatie te laat arriveert of als deze onvolledig is, bijvoorbeeld omdat informatie over regionale verschillen ontbreekt. Om ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk voordeel uit kan worden gehaald en de informatie nauwkeurig en actueel is, roept de Commissie de lidstaten op om:

- tijdig en regelmatig updates over gezondheids- en reismaatregelen te geven bij wijziging van de maatregelen en vóór de aankondiging ervan;
- volledige en nauwkeurige informatie te verstrekken;
- waar mogelijk en voor zover van toepassing regionale informatie te verstrekken.

Richtsnoeren voor essentiële reizen vanuit derde landen naar de EU

In maart 2020 werd een tijdelijke beperking op niet-essentiële reizen naar de EU ingevoerd. Deze werd diverse malen verlengd. Uiteindelijk werd een lijst van landen opgesteld waarvoor de beperkingen op niet-essentiële reizen konden worden opgeheven. Deze lijst is regelmatig bijgewerkt.

In de aanbeveling werden bepaalde **categorieën personen genoemd die als essentieel zouden moeten worden aangemerkt en daarom vrijgesteld zouden moeten worden** van de beperkingen. **Dit behoeft een verdere uitwerking en de Commissie komt binnenkort met richtsnoeren voor een consistente toepassing ervan.** De Commissie zal de aanbeveling voortdurend evalueren en de gebruikte criteria actualiseren zodra nieuwe ontwikkelingen daarom vragen.

Vervolgstappen:

- *Volledige uitvoering door de lidstaten van de aanbeveling van de Raad van 13 oktober 2020 en verdere stappen zetten op weg naar een gemeenschappelijke aanpak voor beperkingen op het vrij verkeer.*
- *Uitwerking, samen met het ECDC en de lidstaten, van een gemeenschappelijke quarantaineaanpak (bijdrage van het ECDC in november 2020).*
- *Lancering van een gemeenschappelijk digitaal EU-reisformulier in december 2020.*
- *Lancering van een mobiele Re-open EU-app in de komende weken.*
- *Evaluatie van de door alle lidstaten te volgen criteria voor een gemeenschappelijke aanpak voor het vrij verkeer.*

2.8 Uitbreiding van de Green Lanes

De invoering van de zogeheten Green Lanes (speciale rijstroken), die het met name voor het vrachtvervoer over de weg mogelijk zouden maken om de grens binnen 15 minuten te passeren, heeft een grote rol gespeeld bij de instandhouding van de goederenaanvoerlijnen en het economisch weefsel van de EU. De weerslag van de pandemie op het dagelijks leven kon daardoor aanzienlijk worden beperkt. Sommige beperkingen, zoals de toepassing van quarantainerestricties en de sluiting van essentiële diensten voor vrachtwagenchauffeurs, blijven de situatie bemoeilijken: daaraan moet iets worden gedaan. Het sluiten van grenzen leidt tot ernstige vertragingen, met alle gevolgen van dien voor vrachtwagens en goederen en voor dienstverleners en grenswerkers. **De Commissie stelt voor de Green-Laneaanpak uit te breiden tot sectoren als het goederenvervoer per spoor, door de lucht en over water, en specifieke regelingen voor zeevarenden te treffen om een doeltreffend multimodaal vervoer te waarborgen.** Uitbreiding van de Green-Laneaanpak moet ervoor zorgen dat wanneer lidstaten daadwerkelijk tijdelijke grensbeperkingen of sanitaire controles opleggen, deze geen al te ernstige belemmering vormen voor de eengemaakte markt, en met name het vrij verkeer van goederen, de vrijheid om grensoverschrijdende diensten te verrichten, en het vrij verkeer van grens- en transportwerkers.

Vervolgstap:

- De Commissie zal de situatie volgen en ervoor zorgen dat het grensverkeer vlot blijft verlopen met grenspassages binnen 15 minuten op meer dan 90 % van de grensdoorlaatposten.

3. TOT SLOT: SCHEPPEN VAN EEN STERKER KADER VOOR DE TOEKOMST

Terwijl onafgebroken wordt gewerkt aan de verbetering van de mondiale, Europese en nationale respons op de pandemie, die een ervaring vertoont, moeten ook lessen worden getrokken die van belang zijn voor de invoering van een robuust systeem voor de toekomst. COVID-19 heeft een aantal tekortkomingen in de EU-responsstructuren en -acties in het kader van de gezondheids crisis aan het licht gebracht en gelet op de ad-hocreacties is het coördinatiepotentieel niet volledig benut. **De lidstaten moeten nu gehoor geven aan hun eigen oproep tot een consistentere en meer gecoördineerde aanpak.**

De Commissie komt op 11 november met een pakket initiatieven met de eerste bouwstenen voor een Europese Gezondheidsunie. Het zal onder meer een voorstel voor de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende gezondheidsgevaaren bevatten, met een bredere aanpak voor de crisisparaatheid, -surveillance en -respons. Ook zal het wijzigingen in het mandaat van het ECDC en van het Europees Geneesmiddelenbureau bevatten die moeten leiden tot een verbetering van hun capaciteit om bij te dragen aan de crisisparaatheid en -respons. Met deze maatregelen moeten meer structurele lacunes worden weggewerkt en de nodige verbeteringen in het EU-kader voor gezondheidsbeveiliging worden doorgevoerd. In de toekomst zullen ook veranderingen nodig zijn in de vervoerssector, waar meer geïntegreerde noodmechanismen nodig zijn.

De komende maanden zullen niet gemakkelijk worden. De capaciteit van de gezondheidszorg wordt op de proef gesteld en de regeringen staan voor moeilijke keuzes als het gaat om de vraag welke beperkingen nodig zijn om het virus in te dammen. In deze mededeling wordt aangegeven hoe de EU te werk kan en moet gaan om een Europese dimensie te geven aan de

inspanningen om de nieuwe stijging van het aantal infecties een halt toe te roepen. Samenwerking is van essentieel belang om het potentieel van nieuwe technologieën te benutten, de schaarse middelen zo goed mogelijk in te zetten en ervoor te zorgen dat burgers en bedrijven economisch en sociaal voordeel blijven trekken uit de eengemaakte markt. De voorgestelde maatregelen moeten snel een follow-up krijgen op lidstaat- en op EU-niveau.